

Szwedzki system rządów

Spis treści

Rada Ministrów (rząd) i Kancelaria Rządu	3
Prezes Rady Ministrów (premier) i ministrowie	3
Jak pracuje Rada Ministrów (rząd)	3
Jak pracuje Kancelaria Rządu	4
Działalność Kancelarii Rządu	4
Organy administracji państwowej (urzędy)	6
Ustalanie budżetu państwa	7
Wprowadzanie aktów prawnych	7
Szwedzki model państwa	9
System demokratyczny z wolnymi wyborami	9
Szwedzki model zarządzania państwem – trzy poziomy	10
Szwedzkie ustawy zasadnicze	10
Prawa człowieka	11
Równość płci	11
Jawność	12
Rzecznicy	12
Kontrola organów państwa	13
Szwecja na świecie	14
Szwecja a UE	14
Szwecja a ONZ	14
Współpraca państw nordyckich	15
Fakty na temat Szwecji	16
Kontakt	16

Szwedzki system rządów

Rada Ministrów (rząd) i Kancelaria Rządu

Prezes Rady Ministrów (premier) i ministrowie

Po wyborach Marszałek Parlamentu przedstawia kandydata na nowego premiera. Po otrzymaniu od parlamentu wotum zaufania premier otrzymuje zadanie utworzenia rządu. Rząd, pod przewodnictwem premiera, kieruje państwem. W skład rządu wchodzi premier oraz określona liczba ministrów, odpowiedzialnych za poszczególne dziedziny.

Jak pracuje Rada Ministrów (rząd)

Rada Ministrów jest organem władzy wykonawczej i inicjatorem prac ustawodawczych (przygotowuje i wnosi do Riksdagu projekty ustaw), przez co kształtuje politykę zmian społecznych. Aby rząd mógł skutecznie prowadzić politykę, musi mieć poparcie parlamentu, przed którym odpowiada.

Rząd kieruje państwem, co oznacza, że między innymi:

- przedkłada parlamentowi projekty ustaw
- wykonuje ustawy uchwalone przez parlament
- odpowiada za realizację budżetu przyjętego przez parlament
- reprezentuje Szwecję w UE
- zawiera umowy z innymi państwami
- kieruje działaniami państwa
- podejmuje decyzje w tych kwestiach administracyjnych, które nie leżą w kompetencjach innych urzędów.

Zmiany, które rząd zamierza przeprowadzić, są przygotowywane w formie tzw. projektów rządowych (rządowych projektów ustaw), przedkładanych parlamentowi. Rząd opracowuje również projekt budżetu państwa.

Zadaniem rządu jest wprowadzenie w życie uchwalonych przez parlament ustaw. W przypadku, gdy ustawa wprowadza nowe prawa dla obywateli lub nakłada na nich obowiązki, oznacza to nowe zadania do wykonania dla urzędu, który odpowiada za daną dziedzinę.

Decyzje kolektywne

Podczas cotygodniowych posiedzeń rządu, rząd kolektywnie podejmuje decyzje we wszystkich sprawach leżących w jego kompetencjach. Aby decyzja była prawomocna, na posiedzeniu rządu musi być obecnych co najmniej pięciu ministrów. Decyzja rządowa, która jest ostatnim punktem długiego procesu decyzyjnego, często poprzedzona jest wielomiesięczną pracą na poziomie

urzędniczym. Jeśli decyzja leży w kompetencji kilku ministerstw, wówczas jest przygotowywana wspólnie przez wszystkie kompetentne ministerstwa, a przed jej zatwierdzeniem na posiedzeniu rządu wszyscy ministrowie, odpowiedzialni za przygotowujące decyzję ministerstwa - muszą być co do niej zgodni. Co roku rząd podejmuje około 7000 decyzji.

Jak pracuje Kancelaria Rządu

Kancelaria Rządu to organ, pełniący rolę swoistego sztabu Rady Ministrów. Wspiera rząd w pracach związanych z kierowaniem państwem i realizacją polityki rządowej. W skład Kancelarii Rządu wchodzi Kancelaria Premiera, ministerstwa oraz Biuro Spraw Administracyjnych. Kancelaria Rządu zatrudnia około 4 500 osób, z których ok. 200 jest z nadania politycznego. W przypadku zmiany rządu urzędnicy z nadania politycznego ustępują, natomiast pozostali urzędnicy pozostają na stanowiskach niezależnie od przynależności politycznej.

Kancelaria Premiera kieruje pracami Kancelarii Rządu i odpowiada za koordynację szwedzkiej polityki unijnej. Na czele Kancelarii Premiera stoi premier. W skład kierownictwa każdego ministerstwa wchodzi od jednego do trzech ministrów, z których jeden jest szefem ministerstwa. Szefem Biura Spraw Administracyjnych jest urzędnik, który pełni funkcję Sekretarza Kancelarii Rządu.

Urzędnicy pomagają rządowi opracowując dokumentację i dokonując analiz zagadnień krajowych i międzynarodowych oraz przygotowując projekty decyzji rządowych. Do głównych zadań urzędników należy proces legislacyjny i proces budżetowy. Urzędnicy zajmują się także ukierunkowaniem działalności organów administracji państwowej podlegających danemu ministerstwu.

Działania podejmowane w Unii Europejskiej (UE) dotyczą zakresu kompetencji wszystkich ministerstw, więc urzędnicy ze wszystkich ministerstw reprezentują Szwecję w UE i przygotowują poszczególne sprawy przed posiedzeniami UE. Szwecja posiada około 100 placówek zagranicznych: ambasad, przedstawicielstw, delegatur i konsulatów. Placówki zagraniczne oraz blisko 400 konsulatów honorowych tworzą Służbę Zagraniczną.

Działalność Kancelarii Rządu

Na czele każdego ministerstwa stoi minister. W ministerstwie może być kilku ministrów, z których jeden jest szefem ministerstwa. Zakresy odpowiedzialności ministrów w jednym ministerstwie są rozłączne. Każdy minister posiada własny gabinet polityczny tj. urzędników z nadania politycznego, np. sekretarza stanu, doradców ministra oraz sekretarza prasowego.

Pracami ministerstwa kieruje, pod nadzorem ministra, sekretarz stanu, który jest najbliższym współpracownikiem ministra. Dyrektor generalny ds. administracji odpowiada za właściwe prowadzenie spraw administracyjnych w każdym ministerstwie. Dyrektor ds. legislacji odpowiada za sporządzanie projektów ustaw i innych aktów. Główna część pracy rządu prowadzona jest przez urzędników pracujących w poszczególnych departamentach następujących ministerstw.

Ministerstwo Edukacji

Ministerstwo Edukacji odpowiada za edukację przedszkolną i szkolną, szkolnictwo wyższe, badania naukowe, kształcenie osób dorosłych i kształcenie ustawiczne, kształcenie osób niepełnosprawnych umysłowo, naukę języka szwedzkiego dla imigrantów, edukację powszechną, badania naukowe przestrzeni kosmicznej, równość, politykę wobec młodzieży i politykę społeczeństwa obywatelskiego.

Ministerstwo Finansów

Ministerstwo Finansów odpowiada za politykę finansową, budżet państwa, podatki, kwestie rynków finansowych i gier hazardowych, międzynarodową współpracę ekonomiczną, przedsiębiorstwa z udziałem Skarbu Państwa, a także finanse i prawo samorządowe.

Ministerstwo Gospodarki

Ministerstwo Gospodarki odpowiada za rozwój regionalny, energetykę, transport i infrastrukturę, technologię informacyjną, pocztę i gospodarkę. Pojęcie gospodarki obejmuje również rozwój przedsiębiorczości i konkurencyjności, efektywnie działające rynki oraz badania i innowacje uwarunkowane aktualnymi potrzebami.

Ministerstwo Kultury

Ministerstwo Kultury odpowiada za kulturę i sytuację twórców kultury, dziedzictwo kulturowe, środki masowego przekazu, film i sport.

Ministerstwo Obrony

Ministerstwo Obrony odpowiada za politykę obronną państwa, obronę cywilną i zarządzanie kryzysowe, działania międzynarodowe na rzecz pokoju, międzynarodowe prawo publiczne konfliktów zbrojnych oraz politykę bezpieczeństwa i działania wywiadowcze.

Ministerstwo Infrastruktury

Ministerstwo Infrastruktury odpowiada za zagadnienia dotyczące transportu i infrastruktury, cyfryzacji i technologii informatycznej oraz zagadnień dotyczących poczty i energii.

Ministerstwo Pracy

Ministerstwo Pracy odpowiada za politykę rozwoju zawodowego, politykę rynku pracy, politykę integracyjną, kwestie dyskryminacji i praw człowieka na poziomie krajowym, obywatelstwo i politykę dotyczącą mniejszości.

Ministerstwo Sprawiedliwości

Ministerstwo Sprawiedliwości odpowiada za legislację w zakresie ustaw zasadniczych, prawa karnego, cywilnego i procesowego, sądownictwo, politykę migracyjną i azylową, prawo łaski, politykę demokracji i kwestie konsumenckie.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Ministerstwo Spraw Zagranicznych odpowiada za politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, rozwój globalny i międzynarodową współpracę rozwojową,

politykę handlową, pomoc obywatelom szwedzkim za granicą, sprawy z zakresu międzynarodowego prawa publicznego oraz praw człowieka, kontrolę eksportu sprzętu wojskowego, współpracę międzynarodową oraz wspieranie handlu i inwestycji oraz promocji Szwecji.

Ministerstwo Środowiska

Ministerstwo ds. Środowiska odpowiada za nietrujące środowisko naturalne, politykę klimatyczną, środowisko morskie i wód śródlądowych, różnorodność biologiczną, ochronę natury, system celów środowiskowych, międzynarodową współpracę w zakresie ochrony środowiska, obieg naturalny, bezpieczeństwo nuklearne i ochronę przed promieniowaniem, regulacje prawne dotyczące środowiska, inżynierię środowiskową i badania nad środowiskiem.

Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej

Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej odpowiada za system opieki zdrowotnej i ochronę zdrowia, zdrowie publiczne, prawa dzieci, kwestie związane z niepełnosprawnością, opiekę nad osobami starszymi, usługi socjalne, ubezpieczenia społeczne, emerytury i renty oraz finansowe wsparcie rodziny, administrację publiczną, kwestie mieszkaniowe, budownictwo i wspólnoty religijne.

Poza ministerstwami istnieją także następujące struktury nadrzędne:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów kieruje pracami Kancelarii Rządu i odpowiada za koordynację szwedzkiej polityki unijnej. W skład Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wchodzi sekretariat premiera i ministra ds. UE.

Biuro Spraw Administracyjnych

Biuro Spraw Administracyjnych jest wspólną jednostką Kancelarii Rządu i odpowiada za ogólne kwestie administracyjne, w tym za m.in. prace związane z wprowadzaniem nowych rozwiązań w ramach Kancelarii Rządu, finanse Kancelarii Rządu, kwestie pracodawców, doskonalenie kompetencji pracowników, wsparcie informatyczne, biblioteki, archiwa i dzienniki, jak również system informacji i komunikacji.

Organy administracji państwowej (urzędy)

Każde z ministerstw sprawuje nadzór nad pewną liczbą organów administracji państwowej (urzędów). Organy te odpowiadają za wprowadzanie w życie przepisów i realizację działań, o których zdecydował parlament i rząd. Przykładami organów administracji państwowej są Urząd ds. Migracji i Urząd Skarbowy.

Corocznie rząd przygotowuje wytyczne dla poszczególnych urzędów. Wytyczne określają cele działalności danego urzędu oraz wysokość środków, jakie urząd może wydać w ramach swojej działalności. Rząd mając dość duże możliwości kierowania działalnością organów administracji państwowej, nie może jednak wpływać na to, w jaki sposób dany urząd ma stosować przepisy prawa lub jakie decyzje wydaje w konkretnych sprawach. Urzędy wydają decyzje samodzielnie i i informują o nich odpowiednie ministerstwo. W wielu krajach ministrowie mają

możliwość bezpośredniej ingerencji w bieżącą pracę urzędów - w Szwecji nie ma takiej możliwości. Istnieje natomiast zakaz bezpośredniego sterowania ministerialnego.

Rząd odpowiada za obsadzanie szefów (prezesów) organów administracji państwowej. W Szwecji jest około 350 urzędów państwowych.

Ustalanie budżetu państwa

Ustalanie budżetu państwa to długi proces, rozpoczynający się około roku przed rozpoczęciem roku budżetowego. Proces przygotowania budżetu rozpoczyna się w grudniu, kiedy Ministerstwo Finansów przedstawia rządowi prognozy rozwoju gospodarki. W marcu odbywają się posiedzenia rządu dotyczące założeń budżetu państwa. Główne kierunki dotyczące budżetu państwa na najbliższe lata przedstawiane są w wiosennym projekcie polityki finansowej, który przekazywany jest do parlamentu w kwietniu.

Wiosną i latem prowadzone są prace w poszczególnych ministerstwach, a we wrześniu rząd przedkłada w parlamencie rządowy projekt ustawy budżetowej na następny rok.

W trakcie rozpatrywania przez parlament projektu ustawy budżetowej, ministerstwa opracowują wytyczne w sprawie wydatkowania środków dla poszczególnych urzędów. Rząd podejmuje decyzje dotyczące wytycznych w sprawie wydatkowania środków przed końcem roku.

Wprowadzanie aktów prawnych

Parlament szwedzki (Riksdag) uchwała ustawy. Większość projektów ustaw przedkłada rząd. Co roku rząd składa do parlamentu około 200 projektów ustaw. Część z nich obejmuje projekty zupełnie nowych przepisów, a część to projekty zmian istniejących uregulowań.

Badania i komisje

Niektóre zagadnienia, nad którymi pracuje rząd, trudniej rozstrzygnąć niż inne. W takich wypadkach może powołać eksperta lub komisję ekspertów do zbadania takiego zagadnienia. Rząd określa wytyczne dla eksperta lub komisji w formie tzw. dyrektywy rządowej. Wnioski z badania opracowywane są w formie sprawozdania (raportu), które następnie jest publikowane i powszechnie udostępniane.

Proces ustawodawczy może na przykład przebiegać następująco:

1. Rząd przygotowuje dyrektywę w celu zbadania danej kwestii. Ekspert lub komisja ekspertów otrzymuje zlecenie zbadania warunków realizacji zamierzeń rządu. Komisja otrzymuje dyrektywę rządową, w której określony jest przedmiot jej prac.
2. Po zakończeniu zleconej pracy ekspert lub komisja sporządza raport.

3. Raport zostaje przesłany do organów administracji państwowej, organizacji, gmin i innych zainteresowanych podmiotów, które mają prawo opiniowania projektu. W przypadku licznych opinii negatywnych rząd może zrezygnować z projektu lub próbować znaleźć rozwiązania inne od proponowanych przez ekspertów.
4. Raport przesyłany jest do Rady Legislacyjnej, która sprawdza jego skutki prawne.
5. Rząd przygotowuje projekt ustawy do wniesienia pod obrady parlamentu.
6. Projekt rządowym jest przedmiotem prac we właściwej komisji parlamentarnej, która projekt opiniuje.
7. Parlament przeprowadza głosowanie nad projektem. Uchwalona ustawa ogłaszana jest w Szwedzkim Dzienniku Ustaw (SFS).

Część działalności legislacyjnej dotyczącej Szwecji jest prowadzona w Unii Europejskiej. Niektóre rozwiązania legislacyjne przyjęte przez Unię Europejską (rozporządzenia) obowiązują w Szwecji od razu, bez konieczności ich zatwierdzenia przez parlament.

Szwedzki model państwa

System demokratyczny z wolnymi wyborami

W Szwecji obowiązuje demokracja parlamentarna, a wszelka władza publiczna pochodzi od narodu. Ustawy uchwalane są przez parlament (Riksdag), w skład którego wchodzi 349 posłów, wybieranych w wolnych wyborach co cztery lata. Bezpośrednio po wyborach Marszałek Parlamentu przedstawia kandydata na nowego premiera. Po otrzymaniu od parlamentu wotum zaufania premier otrzymuje zadanie utworzenia rządu. Rząd, pod kierownictwem premiera, kieruje państwem.

Szwecja jest monarchią konstytucyjną. Głową państwa jest król Karol XVI Gustaw. Funkcja głowy państwa ma charakter symboliczny a monarcha, pełni niemal wyłącznie funkcje reprezentacyjne.

W powszechnych wyborach parlamentarnych w Szwecji czynne prawo wyborcze ma około siedmiu milionów obywateli, którzy wybierają swoich przedstawicieli do parlamentu, samorządów terytorialnych i samorządów gminnych.

Czynne prawo wyborcze posiada osoba, która najpóźniej w dniu wyborów kończy 18 lat. Oprócz tego istnieją reguły dotyczące poszczególnych rodzajów wyborów:

- czynne prawo wyborcze w wyborach parlamentarnych przysługuje wyłącznie obywatelom szwedzkim, którzy figurują w krajowym rejestrze ewidencji ludności.
- czynne prawo wyborcze w wyborach samorządowych przysługuje obywatelom szwedzkim oraz:
  - obywatelom krajów członkowskich UE, Islandii lub Norwegii, zarejestrowanym w gminnym/wojewódzkim rejestrze ewidencji ludności
  - obywatelom innych niż wymienione wyżej krajów, którzy figurują w krajowym rejestrze ewidencji ludności przez trzy kolejne lata poprzedzające dzień wyborów oraz są zameldowani w danej gminie/województwie.

Poza możliwością głosowania istnieją inne sposoby wywierania wpływu na politykę szwedzką. Można na przykład zapisać się do partii politycznej, uczestniczyć w konsultacjach społecznych dotyczących projektów ustaw przedstawianych przez rząd, lub uczestniczyć w referendach.

Co pięć lat odbywają się wybory do Parlamentu Europejskiego – jedynej instytucji unijnej, której członkowie są wybierani w wyborach bezpośrednich. W Szwecji mogą głosować wszyscy obywatele państwa członkowskich UE zarejestrowani w krajowym rejestrze ewidencji ludności.

Szwedzki model zarządzania państwem

W Szwecji istnieją trzy poziomy zarządzania państwem: krajowy, regionalny i lokalny. Ponadto istnieje jeszcze poziom Unii Europejskiej.

Poziom krajowy

Na poziomie krajowym naród jest reprezentowany przez parlament – organ władzy ustawodawczej. Rząd sprawuje władzę wykonawczą, przedkłada parlamentowi projekty ustaw i kieruje państwem przez wprowadzanie w życie ustaw uchwalanych przez parlament. Rząd w jego pracach wspomaga Kancelaria Rządu wraz z ministerstwami oraz organy administracji państwowej.

Poziom regionalny

Szwecja jest podzielona na 21 województw. W każdym województwie znajduje się urząd wojewódzki. Niektóre inne urzędy państwowe również prowadzą działalność na szczeblu regionalnym i lokalnym. W Szwecji jest 20 regionów, Najwyższym organem decyzyjnym jest Sejmik Regionalny. Działalność regionów uregulowana jest przepisami ustawy o gminach, które pozostawiają jednak pewną swobodę samodzielnego podejmowania decyzji przez poszczególne gminy lub regiony.

Poziom lokalny

Szwecja jest podzielona na blisko 290 gmin. Gminy odpowiadają za większość usług publicznych dostępnych w miejscu zamieszkania. Do najważniejszych zadań gmin należy zapewnienie edukacji przedszkolnej i szkolnej, opieki społecznej oraz opieki nad osobami starszymi. Gminą kierują politycy wybrani w wyborach powszechnych. Najwyższym organem decyzyjnym jest rada gminy. Działalność gmin jest uregulowana przepisami ustawy o samorządzie gminnym, istnieje jednak pewna swoboda samodzielnego podejmowania decyzji w wielu sprawach dotyczących gminy.

Poziom europejski

Szwecję obowiązuje system prawny Unii Europejskiej; uczestniczy ona w procesie decyzyjnym przy opracowywaniu i zatwierdzaniu nowych, wspólnych przepisów. W Radzie Europejskiej i Radzie Unii Europejskiej - nazywanej Radą Ministrów lub Radą, która opracowuje wytyczne na potrzeby przyszłej współpracy, Szwecję reprezentuje rząd. Premier jest także generalnie odpowiedzialny za rozwój i koordynację polityki unijnej Szwecji.

Szwedzkie ustawy zasadnicze

Ustawy zasadnicze (konstytucyjne) są nadrzędne w stosunku do innych ustaw; zapisy pozostałych ustaw nie mogą być sprzeczne z postanowieniami ustaw zasadniczych. Ustaw zasadniczych nie można też zmienić równie łatwo jak pozostałych. Do zmiany postanowienia ustawy zasadniczej konieczne jest dwukrotne – w odpowiednim odstępie czasu - podjęcie przez rząd decyzji o takiej zmianie. Dodatkowo między tymi dwiema decyzjami muszą odbyć się wybory parlamentarne.

Ustawy zasadnicze (konstytucyjne) dotyczą systemu rządów i demokracji, sukcesji tronu, wolności wypowiedzi, wolności prasy oraz innych praw i swobód podstawowych.

- Ustawa o rządzie z 1974 r. określa podstawy ustroju państwa szwedzkiego, sposób działania rządu, podstawowe prawa obywatelskie oraz sposób przeprowadzania wyborów do parlamentu.
- Akt o sukcesji tronu z 1810 r. określa zasady dziedziczenia tronu, kto zostanie głową państwa – królem lub królową.
- Ustawa o wolności prasy z 1949 r. reguluje wolność druku i dostępu do dokumentów urzędowych.
- Ustawa o wolności wypowiedzi z 1991 r. reguluje wolność wypowiedzi w stacjach radiowych, telewizji, filmach i nowych środkach masowego przekazu o podobnym charakterze.

Prawa człowieka

Odpowiedzialność za to, aby prawa człowieka nie były ograniczane, spoczywa na parlamencie, rządzie i na wszystkich organach administracji publicznej na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Długofalowym celem rządu jest zapewnienie pełnego poszanowania praw człowieka w Szwecji.

W Szwecji prawa człowieka chronione są przez ustawy zasadnicze oraz inne ustawy i rozporządzenia. Obowiązuje także Europejska Konwencja Praw Człowieka, wprowadzona w Szwecji ustawą w 1995 r. Szwecja podpisała również szereg umów międzynarodowych i międzypaństwowych, potwierdzających ochronę praw człowieka.

Działania rządu na rzecz wspierania i ochrony praw człowieka obecne są zarówno w polityce krajowej, jak i w wszystkich obszarach polityki zagranicznej. Administracja państwowa oraz samorządowa terytorialny odpowiadają m. in. za:

- zapewnienie poszanowania podstawowych praw i swobód, np. prawa do wolności wypowiedzi, prawa do informacji oraz prawa do zgromadzeń,
- ochronę społeczeństwa przed przemocą, torturami oraz nieuzasadnionym pozbawieniem wolności,
- zapewnienie możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb, np. mieszkania i wykształcenia,
- przeciwdziałanie dyskryminacji ludzi ze względu na płeć, pochodzenie etniczne, przynależność religijną lub wyznanie, niepełnosprawność, orientację seksualną, wiek, tożsamość płciową lub inne cechy osób.

Równość płci

Szwecja ma długą tradycję działań na rzecz równości płci. Równość płci oznacza, że kobiety i mężczyźni mają takie same prawa i możliwości we wszystkich dziedzinach życia, np. takie same warunki na rynku pracy, taką samą odpowiedzialność za obowiązki domowe i dzieci, równość ekonomiczną. Punktem zwrotnym był rok 1921, kiedy kobiety otrzymały prawa wyborcze. Od tamtego czasu wprowadzono wiele reform i ustaw w tej dziedzinie.

Władza i wpływy

Od połowy lat 60. XX wieku liczba kobiet na szwedzkim rynku pracy rosła bardzo dynamicznie i obecnie kobiety pracują niemal w takim samym wymiarze jak mężczyźni. Nadal jednak podział władzy i wpływów pomiędzy kobiety i mężczyzn wygląda różnie w przypadku różnych grup społecznych. Polityka to jeden z obszarów charakteryzujących się największą równością płci. W parlamencie około 46% posłów stanowią kobiety, a około 54 % mężczyźni. W innych dziedzinach, np. nauce, kulturze, środkach masowego przekazu, kościele szwedzkim i gospodarce, kobiet na stanowiskach kierowniczych jest mniej. Największa dominacja mężczyzn widoczna jest w gospodarce, mimo pewnych zmian, które nastąpiły w ostatnim czasie.

Jawność

Zasada jawności

Zasada jawności polega na tym, że działalność organów administracji państwowej, parlamentu i sejmików podejmujących decyzje na poziomie lokalnym powinna być, na ile to tylko możliwe, prowadzona w sposób otwarty. W celu zagwarantowania jawności prowadzonych działań zasadę powszechnego dostępu do dokumentów urzędowych wprowadzono do jednej z ustaw zasadniczych - ustawy o wolności prasy.

Zasada jawności oznacza, że każdy ma prawo dostępu do dokumentów urzędowych. Dokumenty wpływające do lub wychodzące z Kancelarii Rządu i innych urzędów, np. listy, decyzje i badania, są najczęściej powszechnie dostępne. Zgodnie z podstawową zasadą wszystkie dokumenty przychodzące muszą zostać zarejestrowane przez urząd przyjmujący.

Zapisków i szkiców nie traktuje się z reguły jako dokumentów urzędowych. Jeśli obywatel chce dowiedzieć się, jakie dokumenty znajdują się w danym urzędzie lub zapoznać się z nimi, może skontaktować się z urzędem.

Zasada jawności oznacza również, że urzędnicy i inni pracownicy organów administracji państwowej na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym mają swobodę informowania o nieprawidłowościach. Oznacza to, że mają oni prawo informować np. media o sprawach, które w innym wypadku są poufne (z wyjątkiem pewnych kategorii informacji) i nie mogą zostać za to ukarani, a pracodawca nie może dowiedzieć się, kto przekazał informacje.

Rzecznicy

Urząd rzecznika jest urzędem gwarantującym przejrzystość sektora publicznego, który zyskał swoich odpowiedników w wielu innych krajach.

W Szwecji istnieją następujący rzecznicy:

Rzecznicy Sprawiedliwości (Justitieombudsmännen, JO) – lub Rzecznicy Parlamentu, jak oficjalnie nazywa się ten urząd, są wybierani przez parlament w celu nadzorowania przestrzegania obowiązujących przepisów przez urzędy i zatrudnionych w nich urzędników.

Kanclerz Sprawiedliwości (Justitiekanslern, JK) odpowiada z ramienia rządu za nadzór nad urzędami i sądami, reprezentuje państwo w sporach sądowych, zajmuje się roszczeniami odszkodowawczymi wobec Skarbu Państwa, pełni funkcję oskarżyciela w sprawach dotyczących wolności prasy i wolności wypowiedzi oraz doradcy rządu w kwestiach prawnych.

Rzecznik ds. Konsumentów (Konsumentombudsmannen, KO) broni interesów konsumentów w sprawach sądowych przeciwko przedsiębiorstwom. Zadaniem Rzecznika ds. Konsumentów jest sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przez przedsiębiorców przepisów ustawy o wprowadzaniu produktów na rynek oraz marketingu, ustawy o warunkach umowy, ustawy o bezpieczeństwie produktów oraz ustawy o zawieraniu umów na odległość i sprzedaż domowa.

Rzecznik ds. Zapobiegania Dyskryminacji (Diskrimineringsombudsmannen, DO) sprawuje nadzór nad przestrzeganiem ustawy o przeciwdziałaniu dyskryminacji.

Rzecznik Praw Dziecka (Barnombudsmannen, BO) reprezentuje prawa dzieci i młodzieży na podstawie Konwencji ONZ o Prawach Dziecka.

Rzecznik Praw Dziecka i Ucznia (Barn- och elevombudet, BEO) dba o przestrzeganie praw dzieci i uczniów zapewnianych przez ustawę o szkolnictwie.

Kontrola organów państwa

Komisja Konstytucyjna (KU) to komisja parlamentarna, która sprawuje nadzór nad wykonywaniem obowiązków służbowych przez ministrów oraz rozpatrywaniem przez nich spraw rządowych. Ponadto Komisja Konstytucyjna rozpatruje sprawy dotyczące na przykład ustaw zasadniczych, porządku parlamentarnego oraz wyboru inspektorów państwowych.

Najwyższa Izba Kontroli, podległa parlamentowi, kontroluje urzędy państwowe i ich działalność, sprawdzając, czy przestrzegają one wytycznych, regulacji i przepisów oraz czy działają w celu osiągnięcia wytyczonych celów, tzn. kontroluje, czy rząd i inne organy administracji państwowej wykonują swoją pracę w należyty sposób.

Niektóre urzędy państwowe pełnią również funkcję organów nadzorujących, tzn. ich zadaniem jest kontrola pracy innych urzędów. Państwo wspiera, zarazem kontrolując, pracę wojewódzkich i regionalnych samorządów terytorialnych oraz gmin. Urzędem nadzorującym jest na przykład Inspekcja ds. Szkolnictwa, która pilnuje, aby szkoły przestrzegały obowiązujących je przepisów i regulacji.

Szwecja na świecie

Wraz z postępującą globalizacją i w związku z członkostwem Szwecji w Unii Europejskiej zwiększył się zakres prac międzynarodowych oraz związanych z kwestiami unijnymi. Wszystkie ministerstwa uczestniczą w pracach unijnych, przygotowują szwedzkie stanowisko w różnych kwestiach i nadzorują przebieg procesów i spraw w Trybunale Sprawiedliwości UE.

Szwecja a UE

Szwecja jest członkiem Unii Europejskiej od 1 stycznia 1995 roku po przeprowadzeniu referendum narodowe w 1994 r. Członkostwo w Unii oznacza między innymi, że Szwecja bierze udział w pracach prowadzonych przez Unię Europejską i ma wpływ na podejmowane decyzje.

Szwecja pozostaje poza Unią Gospodarczą i Walutową (UGW), której członkowie muszą m.in. zastąpić walutę krajową walutą euro. W przeprowadzonym we wrześniu 2003 r. referendum w sprawie przystąpienia Szwecji do unii walutowej 55,9 procent głosujących było przeciw.

W instytucjach Unii Europejskiej pracuje około 1 200 Szwedów. Część z nich reprezentuje Szwecję i szwedzkie interesy, inni piastują różne stanowiska w organach unijnej administracji, np. w Komisji Europejskiej.

Szwecja a ONZ

Szwecja została członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) w 1946 r., czyli rok po utworzeniu tej organizacji. Od tego czasu aktywne zaangażowanie w sprawy ONZ stanowi istotną część szwedzkiej polityki zagranicznej.

Szwedzki rząd, z poparciem parlamentu, ocenia współpracę w ramach ONZ jako najważniejszy instrument w działaniach na rzecz ważnych światowych kwestii dotyczących ludzkiego przetrwania. Zadanie to wymaga silnej roli ONZ oraz bliskiej współpracy z organizacjami lokalnymi, poszczególnymi krajami i organizacjami obywatelskimi na całym świecie.

Od połowy lat 60. XX wieku Szwecja uczestniczyła w wielu operacjach pokojowych ONZ. Od początku członkostwa dla ONZ pracowało ponad 70 000 Szwedów; wielu Szwedów pełniło również rolę mediatorów ONZ.

Szwecja uczestniczy w wielu dziedzinach działalności ONZ. Nasze państwo było ponadto inicjatorem wielu ważnych problemów podejmowanych przez ONZ. Zniesienie kary śmierci, prawa dzieci, zniesienie apartheidu, konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur, jak również kwestie związane z rozbrojeniem, ochroną środowiska i zwalczaniem narkotyków to przykłady działań, w które

Szwecja aktywnie się zaangażowała. Szwecja jest również jednym z największych płatników agend ONZ w ramach wielostronnej współpracy rozwojowej.

Współpraca państw nordyckich

Sformalizowana współpraca między państwami nordyckimi należy do najstarszych i najbardziej rozległych form współpracy regionalnej na świecie. Współpraca polityczna opiera się na wspólnocie poglądów oraz chęci osiągnięcia rezultatów, które wspierają dynamiczny rozwój oraz poprawiają kompetencje i konkurencyjność Skandynawii.

Rada Nordycka

W skład rady Nordyckiej utworzonej w 1952 r., wchodzi 87 członków Rady z Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii, Szwecji, Wysp Owczych, Grenlandii i Wysp Alandzkich. Członkowie Rady to przedstawiciele parlamentów krajowych, wyznaczeni przez daną partię i wybierani przez parlament. Członkowie Rady Nordyckiej nie są wybierani w wyborach bezpośrednich.

Nordycka Rada Ministrów

Nordycka Rada Ministrów powstała w 1971 r. i jest organem współpracy między rządami państw nordyckich. Rada Ministrów, wbrew temu co może sugerować jej nazwa, to kilka rad ministrów. W ramach Nordyckiej Rady Ministrów kilka razy w roku spotykają się ministrowie państw nordyckich odpowiedzialni za różne ministerstwa. Wyjątkiem są m.in. ministrowie spraw zagranicznych i ministrowie obrony, którzy pozostają poza Nordycką Radą Ministrów, co nie stoi jednak na przeszkodzie spotkaniom także tych ministrów.

Fakty na temat Szwecji

Stolica: Sztokholm

Liczba ludności: około 10 milionów mieszkańców

Średnia długość życia: mężczyźni ok. 81 lat, kobiety ok. 84 lata

Język: Szwedzki. Uznane języki mniejszości narodowych: fiński, lapoński, romski, jidysz

Ustrój państwowy: monarchia konstytucyjna, demokracja parlamentarna

Parlament: jednoizbowy, wybierany w wyborach powszechnych, składający się z 349 posłów, z czego 46,1% to kobiety, a 53,9% mężczyźni (2018).

Powierzchnia: 450 000 km², trzeci największy kraj w Europie zachodniej

Waluta: Korona szwedzka (SEK)

Więcej informacji:

www.regeringen.se (szwedzki) www.government.se (angielski) www.sweden.se

Więcej danych statystycznych:

www.scb.se

Kontakt

Telefon

Centrala Kancelarii Rządu: +46 8 405 10 00

Adres do korespondencji

Wszystkie ministerstwa: 103 33 Stockholm

Adres e-mail

Patrz www.government.se

Produkcja:
Departament
Komunikacji
i Kancelarii
Rządu,
Kancelaria
Rządu
Szwecji,
Sztokholm
2014